

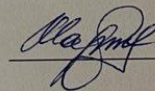
**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан гуманітарно-педагогічного факультету
Ірина САВИЦЬКА
“ 21 ” _____ 2024 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри психології
Протокол № 10 від 20.05.2024 р.

В.о. завідувача кафедри
доц. Ірина МАРТИНЮК

“РОЗГЛЯНУТО”

Гарант ОП «Психологія» (бакалавр)

В.о. завідувача кафедри
доц. Ірина МАРТИНЮК

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність : 053 «Психологія»

Освітня програма : Психологія (ОС «Бакалавр»)

Факультет гуманітарно-педагогічний

Розробник: кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології

Ярослава ЗЕЛІНСЬКА

Київ – 2024 р.

Опис навчальної дисципліни

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	<i>Бакалавр</i>	
Спеціальність	<i>053 «Психологія»</i>	
Освітня програма	<i>«Психологія»</i>	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Нормативна	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	2	3
Семестр	4	5
Лекційні заняття	30 год.	6 год.
Практичні, семінарські заняття	30 год.	8 год.
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	60 год.	108 год.
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4 год.	

1. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Клінічна психологія» є отримання студентами знань з теоретичних та практичних основ клінічної психології, адекватних уявлень про методи і засоби діагностики психічних відхилень, диференціацію психологічних феноменів та психопатологічних синдромів, психологію взаємовідносин пацієнта і медичного працівника.

Завдання курсу полягає у формуванні цілісного уявлення про специфіку клінічної психології як прикладної галузі психології та її місце у структурі психологічного знання.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі клінічної психології;

загальні компетентності (ЗК):

– застосування набутих знань із клінічної психології у практичних ситуаціях (ЗК1),

– розуміння базових понять та категорій клінічної психології (ЗК2),

– здатність визначати закономірності функціонування основних фізіологічних систем і психічних функцій людини у нормі та патології (ЗК4),

– здатність приймати обґрунтовані рішення щодо вибору методів психологічної діагностики хворої людини (ЗК6),

– здатність на практиці застосовувати принципи і методи клініко-психодіагностичного дослідження (ЗК7),

– здатність працювати в бригаді, послуговуватись уявленнями про біоетику та деонтологію клініко-психологічного дослідження (ЗК9),

– здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (ЗК10),

– здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння засад клінічної психології, її місця у загальній системі наукових та практичних знань людства (ЗК11),

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

– здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом клінічної психології (СК1),

– здатність до аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку пограничних нервово-психічних розладів й розладів поведінки (СК2),

– здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій для аналізу чинників зміни психічних якостей людини у

результаті впливу хвороби (соматичної, неврологічної, психічної) (СК5),

здатність аналізувати та систематизувати одержані результати клініко - психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки та рекомендації щодо відновлення психічної діяльності при різних патологічних станах та аномаліях розвитку (СК7),

– здатність реалізовувати на практиці принципи і методи клініко-психодіагностичного дослідження (СК8),

– здатність застосувати теоретичні знання у практичній діяльності клінічного психолога: психодіагностиці, психокорекції, психотерапії, психогігієні, психопрофілактиці, психореабілітації (СК9),

– здатність дотримуватися нормативно-правових та біоетичних засад професійної етики у практичній діяльності клінічного психолога (СК10),

– здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (СК11).

Програмні результати навчання (РН):

– знати та розуміти логіку становлення клінічної психології як сфери наукового знання (РН1),

– розуміти закономірності та особливості теоретико-методологічних засад сучасної клінічної психології (РН2),

– здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій (РН3),

– визначати можливості, форми та методи психодіагностичної, психокорекційної, психотерапевтичної, психогігієнічної, психопрофілактичної, психореабілітаційної роботи клінічного психолога (РН6),

– реалізовувати на практиці принципи і методи клініко-психодіагностичного дослідження (ПРН7),

– формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію (РН10),

– реалізовувати комплексний підхід у наданні психодіагностичної, психокорекційної, психотерапевтичної, психогігієнічної, психопрофілактичної, психореабілітаційної допомоги (РН11),

– взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до хворих, що мають інші думки, погляди, інтереси, точки зору та очікування від взаємодії з медичними працівниками (РН13),

– ефективно виконувати різні ролі у бригаді фахівців у процесі вирішення професійних завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості (РН14),

– відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку (РН15),

– знати та розуміти етичні принципи професійної діяльності клінічного психолога та враховувати їх у взаємодії з хворими з урахуванням нозологічної, вікової та індивідуальної специфіки (РН16),

– вживати ефективні заходи щодо збереження та підтримання психічного здоров'я – власного та оточуючих (РН18).

2. Програма та структура навчальної дисципліни для:

- повного терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти;
- скороченого терміну денної (заочної) форми здобуття вищої освіти.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	тижні	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі					
			л	пр.	лаб.	інд.	ср.		л.	пр.	лаб.	інд.	ср.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи клінічної психології														
Тема 1. Загальна проблематика клінічної психології	1	8	2	2			4	12	2	2				8
Тема 2. Історія виникнення, становлення і розвитку клінічної психології	2	8	2	2			4	7						7
Тема 3. Концептуальні підходи до аналізу психопатологічних явищ і феноменів	3	8	2	2			4	7						7
Тема 4. Норма та патологія, здоров'я та хвороба у клінічній психології	4	8	2	2			4	7						7
Тема 5. Методологія клініко-психологічного дослідження	5	8	2	2			4	7						7
Тема 6. Основні методи дослідження в клінічній психології	6	8	2	2			4	7						7
Тема 7. Внутрішня картина хвороби як категорія клінічної психології	7	8	2	2			4	7						7
Разом за змістовим модулем 1		56	14	14			28	54	2	2				50
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти клінічної психології														
Тема 1. Невротичні розлади	8	8	2	2			4	12	2	2				8
Тема 2. Реакція на тяжкий стрес і порушення адаптації	9	8	2	2			4	7						7
Тема 3. Психосоматичні розлади	10	8	2	2			4	7						7
Тема 4. Розлади особистості	11	8	2	2			4	12	2	2				8
Тема 5. Розлади психологічного розвитку	12	8	2	2			4	7						7
Тема 6. Психологічні аспекти суїциду. Превенція	13	8	2	2			4	7						7

суїцидальної поведінки													
Тема 7. Психологія хворого та лікувального середовища	14	8	2	2			4	7					7
Тема 8. Психопрофілактика та психотерапія у клінічній психології	15	8	2	2			4	7					7
Разом за змістовим модулем 2		64	16	16			32	66	4	4			58
Усього годин		120	30	30			60	120	6	6			108

3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна проблематика клінічної психології.	2
2	Історія виникнення, становлення і розвитку клінічної психології	2
3	Концептуальні підходи до аналізу психопатологічних явищ і феноменів.	2
4	Критерії диференціації норми і патології в клінічній психології	2
5	Принципи і методи побудови клініко-психологічного дослідження	2
6	Основні методи дослідження в клінічній психології	2
7	Психологія життєвих ситуацій. Внутрішня картина хвороби.	2
8	Невротичні, пов'язані зі стресом та соматоформні розлади.	2
9	Травматичні стресові розлади	2
10	Психосоматичні розлади як специфічні тілесні та душевні стани.	2
11	Специфічні розлади особистості.	2
12	Розлади психологічного розвитку.	2
13	Психологічні аспекти суїциду.	2
14	Психологія лікувальної взаємодії	2
15	Психогігієна та психопрофілактика як превентивна діяльність клінічного психолога.	2
	Всього	30

4. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Підготувати есе на тему «Структура сучасної клінічної психології».	2
2	Заповнити таблицю «Видатні постаті у клінічній психології».	2
3	Підготувати презентацію на тему: «Методологічний апарат сучасної клінічної психології».	3
4	Підготувати презентацію на тему: «Підходи до визначення норми в клінічній психології».	3
5	Створити асоціативний малюнок-схему, в якому б знайшли відображення основні діагностичні принципи-альтернативи.	2
6	Провести клініко-психологічне дослідження особи віком старше 20 років з метою виявлення рівня нервово-психічної стійкості, концентрації уваги, короткочасної пам'яті, опосередкованого запам'ятовування, логічного мислення.	4
7	Дібрати діагностичний комплекс для дослідження внутрішньої картини хвороби (ВКХ) та апробувати його. Результати представити у протоколі дослідження.	4
	Проміжний контроль	1
8	Підготувати виступ про один із видів невротичних розладів у формі мультимедійної презентації.	6
9	Підготувати есе на тему: «Психопрофілактика та психотерапія ПТСР».	5
10	Створити презентації, тренінгові проекти, проблемні ситуації, що стосуються соматоформних розладів.	5
11	Оформити співвідношення розладів особистості за МКХ-10 і типів психопатій у вигляді таблиці.	6
12	Підготувати презентацію на тему: «Аутизм та психолого-медичні механізми, форми та методи роботи».	5
13	Підготувати есе на тему: «Психологічні основи превенції суїцидальної поведінки».	5
14	Підготувати виступ на профілактичну (просвітницьку) тематику у формі стендового повідомлення, дискусії, мультимедійної презентації.	6
	Проміжний контроль	1

5. Засоби діагностики результатів навчання:

- екзамен ;
- модульні тести;
- опитування за результатами опрацьованого матеріалу;
- професійно-орієнтовані завдання;
- дискусії і диспути.

6. Методи навчання

Методи організації навчальної діяльності студентів: лекція, практичне заняття, самостійна робота, консультація.

Словесні методи навчання: лекція, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж.

Наочні методи навчання: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Практичні методи навчання: вправи, ділові та рольові ігри.

Методи навчання залежно від типу пізнавальної діяльності студентів: інформаційно-рецептивний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний).

Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: ділові та рольові (драматизація) ігри, дискусії і диспути, студентські наукові конференції, створення ситуації емоційно-моральних переживань, створення ситуації пізнавальної новизни та зацікавленості.

7. Форми контролю

1. Поточний контроль (усне тематичне опитування, заслуховування доповідей, перевірка письмового виконання завдань самостійної роботи),
2. Проміжний контроль у межах кожного модуля (перевірка виконання тестів),
3. Підсумковий контроль (екзамен).

8. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти. Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України»

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90 – 100	Відмінно	Зараховано
74 – 89	Добре	

60 – 73	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу здобувача вищої освіти з навчальної роботи $R_{\text{нр}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$.

9. Навчально-методичне забезпечення

- ЕНК «Клінічна психологія» [для студентів спеціальності «Психологія»]. URL: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3639>.
- конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді);
- підручники, навчальні посібники, практикуми;
- методичні матеріали щодо вивчення навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти денної та заочної форм здобуття вищої освіти.

10. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Гальчук О. Я. Клінічна психологія: навчальний посібник. Київ: Атіка, 2012. 216 с.
2. Клінічна психологія: словник-довідник / автор-уклад. С. В. Діденко. К.: Академвидав, 2012. 320 с. (серія «Nota bene»).
3. Колосович О. С., Угрин О. Г. Основи клінічної та патопсихології: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. 384 с.
4. Никоненко Ю.П. Клінічна психологія: навчальний посібник. Київ: КНТ, 2021. 369 с.
5. Невротичні, пов'язані зі стресом розлади, посттравматичній стресовий розлад: Методичні вказівки для підготовки студентів до практичних занять / упоряд. Г.М. Кожина, Г.О.Самардакова, Л.Д.Коровіна, Л.М.Гайчук. Харків:ХНМУ, 2018. 27 с.
6. Bisson, JI & Lewis, C. (2009), Systematic Review of Psychological First Aid, Commissioned by the World Health Organization (available upon request).

Допоміжні

1. Кулеша-Любінець М.М. Клінічна психологія : методичні рекомендації для студентів спеціальності 053 «Психологія». Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2016. 72 с.

2. Максименко С. Д. Медична психологія / за заг. ред. С. Д. Максименка. К., 2014. 520 с.
3. Саржевський С. Н. Суїцидологія : навчальний посібник для лікарів інтернів з спеціалізації «Психіатрія» . Запоріжжя, 2020. 87 с.
4. Федосова Л. О. Клінічна психологія : навч. посіб. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. 248 с.
5. Федоренко Р. П. Психологія суїциду : навч. посіб. Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2011. 260 с.
6. Hobfoll, S, Watson, P, Bell, C, Bryant, R, Brymer, M, Friedman, M, et al. (2007) Five essential elements of immediate and mid-term mass trauma intervention: Empirical evidence. *Psychiatry* 70 (4): 283-315.

11. Інформаційні ресурси

1. Концепція розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року. URL: zakon.rada.gov.ua/go/1018-2017-p
1. Міжнародний класифікатор хвороб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_класифікатор_хвороб.
2. Протокол з діагностики та терапії ПТСР NICE [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ipz.org.ua/index.php/vydavnytstvo/94-knyhy-3/190-protokoly-z-diahnostyky-ta-terapii-ptsr-nice-2>
3. Федосова Л. О. Клінічна психологія : навч. посіб. / Л. О. Федосова. — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2013. 248 с. URL: <http://portal.iapm.edu.ua/portal/media/books/036906c3f9f54e24acd3fe696b1561e7.pdf> (Дата звернення: 20.03.2020 р.).
4. Уніфікований клінічний протокол первинної вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної психології. Депресія [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://moz.gov.ua/docfiles/dn_20141225_1003dod.pdf